

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Václava Novotného a soudkyň JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Ludmily Valentové v právní věci žalobkyně: **I. S.,** zast. advokátem Ladislavem Ejemem, se sídlem AK Eliášova 998, Česká Lípa, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra,** Nad Štolou 3, Praha 7, o udělení azylu, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka Liberec, ze dne 25. 5. 2004, č. j. 59 Az 344/2003 – 19,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalovaného ze dne 18. 3. 2003, č. j. OAM-3566/VL-11-C10-2001, nebyl stěžovatelce udělen azyl v České republice z důvodů nesplnění podmínek uvedených v ustanoveních § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), a zároveň bylo rozhodnuto podle § 28 zákona o azylu, že se na ni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 cit. zákona.

Proti rozhodnutí o neudělení azylu podala stěžovatelka žalobu ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem, pobočka Liberec, který ji výše označeným rozhodnutím jako nedůvodnou zamítl. Rozsudek uvedeného soudu je nyní napadán kasační stížností, ve které uplatňuje důvody podle § 103 odst. 1 písm. b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (s. ř. s.). Stěžovatelka je přesvědčena, že splňuje podmínky pro udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu, protože má odůvodněný strach z pronásledování v Moldavské republice, když sama

je ukrajinské národnosti, a proto byla propuštěna z práce, její matka je ruské národnosti a nebylo jí opětovně vyhověno v žádosti o udělení občanství Moldavské republiky. Komunisté pronásledovali jejího dědečka a jeho bratry. Je přesvědčena, že pokud by u ní nebyly shledány důvody podle § 12 zákona o azylu, je jí možno udělit azyl dle § 14 zákona, neboť v době po jejím odjezdu z vlasti se k moci dostali opět komunisté a v případě jejího návratu má odůvodněnou obavu z pronásledování pro její ukrajinskou národnost a byla by ohrožena na svobodě. Kromě toho komunisté v minulosti zavraždili čtyři členy její rodiny, otec její matky byl díky nim brzy invalidní a též brzy zemřel. Vztahuje se na ni tedy i překážka vycestování. V České republice žije se svým druhem, který má již pobyt v České republice zlegalizován. Důvodem její žádosti nebyly v žádném případě problémy ekonomické a potřeba legalizace pobytu. Je přesvědčena, že splňuje podmínky pro udělení azylu i podle § 13 zákona, když žije se svým druhem již devět let, z toho čtyři roky v České republice a očekává s ním narození dítěte. Informace zjištěné o Moldavské republice, z nichž žalovaný i soud vycházely, jsou nepoužitelné, neboť se vztahují na léta 2000 a 2001, je nutno je doplnit o roky 2002 - 2004. Rozhodnutí žalovaného je založeno na vadách řízení při zjišťování skutkového stavu, když při jeho zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost rozhodnutí; pro tuto vadu měl soud rozhodnutí zrušit. Z uvedeného důvodu je rozhodnutí žalovaného rovněž nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Rozhodnutí správního orgánu bylo předčasné a neobjektivní. Stěžovatelka je také přesvědčena, že jí náleží právo na náhradu nákladů řízení, když tohoto se předem nevzdala. Stěžovatelka vzhledem k výše uvedenému požaduje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Současně požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření popřel oprávněnost kasační stížnosti a domnívá se, že jak jeho rozhodnutí, tak i rozsudek soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. V dalším odkazuje na správní spis, zejména na vlastní podání stěžovatelky a její výpovědi učiněné ve správním řízení. K námitkám stěžovatelky týkajících se zpráv o zemi původu, žalovaný uvádí, že pro rozhodnutí o udělení azylu jsou relevantní zprávy z doby, kdy stěžovatelka o azyl, požádala, což učinila v roce 19. 4. 2001. Žalovaný vycházel z řádně zjištěného skutkového stavu, stěžovatelka měla možnost se během řízení ke všem skutečnostem vyjádřit a seznámit se i s informacemi o zemi jejího původu, z nichž žalovaný vycházel. Vzhledem k výše uvedenému navrhuje, aby kasační stížnost jako nedůvodná byla zamítnuta.

Nejvyšší správní soud posoudil v prvé řadě nezbytnost vydání rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti dle § 107 s. ř. s. a dospěl k závěru, že o něm není třeba rozhodovat, neboť se jedná o věc, která byla vyřízena v souladu s ustanovením § 56 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. přednostně.

Dle ustanovení § 109 s. ř. s. byl Nejvyšší správní soud v řízení o kasační stížnosti vázán rozsahem a důvody kasační stížnosti. Ke skutečnostem, uplatněným poté, kdy bylo vydáno napadené rozhodnutí, Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 109 odst. 4 s. ř. s. nepřihlédl. Skutkovým základem pro rozhodnutí kasačního soudu se tedy mohly stát pouze skutečnosti a důkazy, které byly uplatněny před soudem, který vydal napadené rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka Liberec v mezích důvodů uplatněných ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. b) a d) s. ř. s. a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Ze správního spisu vyplynulo, že stěžovatelka podala dne 19. 4. 2001 žádost na zahájení řízení o udělení azylu. Uvedla, že z Moldavska odjela do České republiky na návštěvu známého z osobních důvodů, v té době se od matky dozvěděla, že byla propuštěna ze zaměstnání. Zpět do vlasti se proto nevrátila. V České republice již pobývala v roce 1999 a 2000. Má ukrajinskou národnost a moldavské státní občanství. Nebyla členkou žádné politické strany ani organizace, nebyla nikdy trestně stíhána. Dále uvedla, že propuštěna byla, protože neměla moldavskou národnost, přestože vyučovala a překládala moldavský jazyk. Dále sdělila, že se obává vrátit do vlasti, protože komunisté podrobili represím jejího dědečka a jeho čtyři bratry. V pohovoru konaném dne 10. 12. 2002, který byl veden na žádost stěžovatelky v ruském jazyce, uvedla, že do České republiky přijela na pozvání, po skončení vízového povolení se již nevrátila. Sdělila, že byla zaměstnána jako učitelka na gymnáziu, vedení školy požádala o tříměsíční akademickou dovolenou na návštěvu České republiky. V době pobytu jí matka telefonicky sdělila, že ji ředitelka školy propustila, a uvedla, že se doslechla, že to bylo kvůli její národnosti. Stěžovatelka potvrdila, že tyto informace jsou neoficiální, nicméně se rozhodla nevrátit. Ona sama žádné potíže se státními orgány neměla, ale její příbuzní z matčiny strany byli v minulosti komunistickým režimem zavražděni. Vyslovila domněnku, že její rodina byla sledována KGB, důkazy o tom však nemá. O azyl požádala kvůli legalizaci pobytu, protože neměla povolení k pobytu.

Dle § 12 zákona o azylu se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

Azyl je výjimečný institut konstruovaný za účelem poskytnutí ochrany tomu, kdo z důvodů v zákoně stanovených pociťuje oprávněnou obavu z pronásledování ve státě, jehož je občanem. Azyl jako právní institut není (a nikdy nebyl) univerzálním nástrojem pro poskytnutí ochrany před bezprávím, postihujícím jednotlivce nebo celé skupiny obyvatel. Důvody pro poskytnutí azylu jsou zákonem vymezeny poměrně úzce a nepokrývají celou škálu porušení lidských práv a svobod, která jsou jak v mezinárodním, tak ve vnitrostátním kontextu uznávána. Institut azylu je aplikovatelný v omezeném rozsahu, a to pouze pro pronásledování ze zákonem uznaných důvodů, kdy je tímto institutem chráněna toliko nejvlastnější existence lidské bytosti a práva a svobody s ní spojené, třebaže i další případy vážného porušování ostatních lidských práv jsou natolik závažné, že by na ně taktéž bylo možno nahlížet jako na pronásledování. Proto např. porušování hospodářských, sociálních a kulturních práv, jejichž požívání je do značné míry závislé na stupni ekonomické vyspělosti příslušné země, nečiní z dané osoby uprchlíka ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, kterou je Česká republika vázána, a není tedy ani důvodem pro udělení azylu podle ustanovení § 12 azylového zákona, byť by životní podmínky v dané zemi byly sebevíc tíživé, ledaže by ekonomická opatření mající nepříznivý dopad na životní úroveň příslušné osoby byla skrytě namířena proti určité národnostní, rasové nebo politické skupině; zde by pak podle okolností případu přicházelo v úvahu naplnění podmínek pro udělení azylu.

V daném případě, kdy stěžovatelka žádost o udělení azylu odůvodnila ekonomickou situací a snahou o legalizaci pobytu, aniž by jakkoli zmiňovala své vlastní pronásledování za uplatňování politických práv, případně hrozbu pronásledování z důvodů rasy, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání politických názorů ve státě, jehož je občankou, žalovaný správně vyhodnotil situaci, následkem čehož nebyl stěžovatelce azyl podle ustanovení § 12 azylového zákona udělen. Domněnky o pronásledování její matky

a domněnky o důvodech propuštění ze zaměstnání, stejně tak ani perzekuce jejich prarodičů v minulosti nejsou z tohoto hlediska relevantní a nezakládají statut uprchlíka ve smyslu mezinárodního práva ani české právní úpravy.

Dle § 14 zákona o azylu jestliže v řízení o udělení azylu nebude zjištěn důvod pro udělení azylu podle § 12, lze v případě hodném zvláštního zřetele udělit azyl z humanitárního důvodu. Jak vyplynulo ze správního spisu, žalovaný rovněž zkoumal, zda v případě stěžovatelky nebyly dány důvody pro udělení humanitárního azylu a dospěly k závěru, že tomu tak není. Udělení azylu je zcela na volné úvaze příslušného správního orgánu a rozhodnutí o něm přezkoumává soud pouze v omezeném rozsahu. V otázkách přezkumu správního rozhodnutí, které je ovládáno zásadami správního uvážení se judikatura obecných soudů ustálila na názoru, že zákon vytváří kriteria podle nichž, a v jejichž rámci, se může uskutečnit volba, včetně výběru a zjišťování těch skutečností konkrétního případu, které nejsou správní normou předpokládány, ale uvážením správního orgánu jsou uznány za potřebné pro volbu jeho rozhodnutí. Samotné správní rozhodnutí podléhá přezkumu soudu pouze v tom směru, zda nevybočilo z mezí a hledisek stanovených zákonem, zda je v souladu s pravidly logického usuzování, a zda premisy takového úsudku byly zjištěny řádným procesním postupem. Za splnění těchto předpokladů není soud oprávněn z týchž skutečností dovozovat jiné nebo přímo opačné závěry.

Protože správní orgán řádně zjistil a posoudil jak osobní situaci stěžovatelky, tak i stav v jeho zemi, a pokud z nich sám nevyvodil důvody pro udělení humanitárního azylu, nevybočil z mezí správního uvážení, zejména, když stěžovatelka ve správním řízení ani žádné důvody hodné zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu sama neuváděla.

Přesvědčení stěžovatelky, že jí uváděné důvody, a to dlouhodobé soužití s druhem ani očekávané narození dítěte, když tato skutečnost nastala až po vydání napadeného rozhodnutí, spadají do kategorie důvodů zvláštního zřetele hodných, je třeba korigovat v tom ohledu, že jde o tzv. neurčitý právní pojem, jehož definování v právním předpise pro jeho povahu samu není vhodné, ba dokonce ani možné, a proto se zjištění důvodů zvláštního zřetele hodných odvíjí od hodnocení okolností konkrétního případu, z nichž pak příslušný orgán učiní závěr, zda tyto důvody existují. To, že samotný výklad právní normy provedený stěžovatelkou je odlišný od interpretace správního orgánu či obecného soudu, nezakládá porušení práva. Podle ustanovení § 14 zákona o azylu na jeho udělení není právní nárok a jeho neudělení nezakládá nezákonnost ani porušení mezinárodněprávních závazků České republiky.

Ačkoli je přání stěžovatelky žít a pracovat v České republice lidsky pochopitelný, neimplikuje automaticky povinnost státu udělit azyl z humanitárních důvodů.

Poskytnutí azylu je zcela specifickým důvodem pobytu cizinců na území České republiky a nelze je zaměňovat s jinými legálními formami pobytu cizinců na území ČR, tak jak jsou upraveny např. v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR.

Soud ve správním soudnictví přezkoumává rozhodnutí správního orgánu z hlediska jeho zákonnosti, tzn., že zkoumá, zda správní orgán postupoval při vydání rozhodnutí v souladu s právními předpisy, přičemž vychází z právního i skutkového stavu, který existoval v době vydání rozhodnutí. Nejvyšší správní soud proto k námitkám stěžovatelky, které byly uplatněny stran neobjektivnosti zpráv a namítaným vadám řízení, když toto konstatování zůstalo ve zcela obecné rovině v souladu s ust. § 109 odst. 4 s. ř. s. nepřihlédl.

Z rozsudku krajského soudu napadeného kasační stížností, je zřejmé, že se soud zabýval námitkami stěžovatelky uplatněnými v žalobě, přičemž byl při posuzování zákonnosti rozhodnutí žalovaného správního orgánu vázán v souladu s ustanovením § 75 odst. 2 s. ř. s. rozsahem a důvody opravného prostředku a při přezkoumání rozhodnutí vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí žalovaného je dostatečně srozumitelným a přesvědčivým způsobem odůvodněno, pro stěžovatelku z něj zcela jasně vyplývá, z jakých skutečností správní orgán a následně i soud vycházel a jakými právními úvahami se při rozhodování řídil. Stěžovatelka byla v protokolu o pohovoru řádně seznámena s podklady pro rozhodnutí, přičemž mohla navrhnout doplnění důkazů z nichž správní orgán vycházel, o doplnění nežádala, ani neuvedla žádné skutečnosti, které by mohly být důvodné pro odlišné posouzení situace, než učinil žalovaný, a to zejména ve vztahu k její osobě a možnému pronásledování.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené vady řízení, spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, měl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Nejvyšší správní soud v této souvislosti uvádí, že správní orgán má povinnost zjišťovat skutečnosti rozhodné pro udělení azylu podle ustanovení § 12 cit. zákona jen tehdy, jestliže žadatel o udělení azylu alespoň tvrdí, že existují důvody v tomto ustanovení uvedené, případně neuvádí jen důvody ekonomické. To ovšem neznamená a z žádného ustanovení zákona tak nelze dovodit, že by správnímu orgánu za této situace vznikla povinnost, aby sám domýšlel právně relevantní důvody pro udělení azylu žadatelem neuplatněné a posléze k těmto důvodům činil příslušná skutková zjištění. Povinnost zjistit skutečný stav věci má správní orgán pouze v rozsahu důvodů, které žadatel v průběhu správního řízení uvedl. Poučovací povinnost žalovaného v řízení o udělení azylu nemá představovat návod, jak azyl získat, tedy prezentaci důvodů, pro které je obvykle azyl poskytován. Na druhé straně správní řízení nesmí znemožnit žadateli o azyl sdělit všechny okolnosti, které sám považuje pro udělení azylu za významné. To bylo ze strany žalovaného dodrženo a stěžovatelka nebyla ve vypovězení důvodů, které ji k podání žádosti o azyl vedly, nikterak omezována. Postup žalovaného byl tak naprosto korektní a jako takový jej soud 1. stupně i vyhodnotil. Z rozsudku krajského soudu, napadeného kasační stížností, je pak zřejmé, že se soud řádně a podrobně zabýval námitkami stěžovatelky uplatněnými v žalobě a své rozhodnutí dostatečně odůvodnil.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí žalovaného bylo vydáno v souladu se zákonem, je dostatečně srozumitelným a přesvědčivým způsobem odůvodněno, pro stěžovatele z něj zcela jasně vyplývá, z jakých skutečností správní orgán a následně i soud vycházel a jakými právními úvahami se při rozhodování řídil.

Z údajů uváděných stěžovatelkou v návaznosti na zprávu o stavu dodržování lidských práv v Moldavsku za rok 2000 a 2001 nevyplynuly důvody zakládající překážku vycestování dle § 91 zákona o azylu, spočívající zejména v tom, že by stěžovatelka byla nucena vycestovat do státu, v němž by byl ohrožen její život nebo svoboda z důvodu její rasy,

náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro politické přesvědčení nebo do státu, kde ji hrozí nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu nebo kde je její život ohrožen v důsledku válečného konfliktu, nebo do státu, který žádá o její vydání pro trestný čin, za který zákon tohoto státu stanoví trest smrti a nebo by to bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky. Žalovaný posuzoval skutečný stav v zemi relevantní době podání žádosti o azyl, stěžovatelka měla možnost navrhnout doplnění informací, což však neučinila. Její námitky, uplatněné navíc až v kasační stížnosti, když v žalobě pouze obecně namítá, že žalovaný mohl věnovat větší pozornost jejímu postavení a mohl dospět k závěru, že splňuje podmínky pro udělení humanitárního azylu, aniž by konkrétně uvedla, která zjištění rozhodná pro posouzení její žádosti nebyla řádně vyhodnocena, a to zejména ve vztahu k její národnosti a možnému pronásledování, jsou neopodstatněné.

K námitce stěžovatelky stran náhrady nákladů řízení konstatuje Nejvyšší správní soud, že podle ust. § 60 odst. 1 s. ř. s. má účastník řízení, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. V řízení o žalobě nebyla stěžovatelka úspěšná, proto jí nepřísluší právo na náhradu nákladů řízení, kterých se dovolává; přitom je zcela nerozhodné, zda učinila či nikoli úkon, kterým by se jich vzdala.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud neshledal námitky stěžovatelky uplatněné dle § 103 písm. b) a d) s. ř. s. opodstatněnými, kasační stížnost shledal nedůvodnou, a proto ji postupem dle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Stěžovatelka, která neměla v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a žalovanému, který byl v řízení úspěšný, náklady řízení nevznikly, resp. je neúčtoval. Proto soud rozhodl, že žalovanému se nepřiznává náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 25. března 2005

JUDr. Václav Novotný
předseda senátu